

WEI
WARSAW ENTERPRISE
INSTITUTE

maj
2024

RAPORT

Wskaźnik Bogactwa Narodów

edycja 2024

Wskaźnik Bogactwa Narodów i pozycja Polski: w środku wojny na Ukrainie

Po raz czwarty przygotowujemy Wskaźnik Bogactwa Narodów (WBN). Trzeci raz z rzędu badanie objęło wszystkie kraje należące do OECD lub Unii Europejskiej. W tegorocznej edycji wskazania WBN odzwierciedlają stan na początek 2023 roku, czyli – w pewnym przybliżeniu – po roku napastniczej wojny toczonej przez Rosję przeciwko Ukrainie. Dlatego wskaźnik przedstawia sytuację kryzysu po kryzysie – kłopoty społeczno-gospodarcze związane z epidemią koronawirusa zastąpił od 2022 roku kryzys okołowojski. Jednakże nie należy przy tym poddawać się narracji, wedle której turbulencje gospodarcze, które obserwujemy od kilku lat, są efektem czynników zewnętrznych, niezależnych od politycznych decydentów zasiadających w rządach lub bankach centralnych. Tak jak wirus COVID-19 samoczynnie nie spowodował utrudnień w łańcuchach dostaw, tak samo wytłumaczenie wysokiej inflacji panującej przez długi czas w większości gospodarek rozwiniętych nie leży w „putinacji”. Niemniej WBN sugeruje, że kryzys po kryzysie jest faktem.

Wzrosty Zachodu nie przebiły sufitu z 2019 roku

Chociaż większość badanych krajów zanotowała wzrost wskazania WBN w porównaniu z kryzysowym rokiem poprzednim, w którym wychodziły one dopiero z dołka epidemii COVID-19, nie udało się wyraźnie przekroczyć wyników na 2019 rok. W grupie zamożniejszych krajów UE rosły Niderlandy (4,4 punktu, +4,7 proc.), Włochy (3,4 punktu, +4,5 proc.), Dania (4,5 punktu, +4,5 proc.), Hiszpania (2,4

punktu, +3,4 proc.), Szwecja (o 2,5 punktu, +2,8 proc.), Austria (1,4 punktu, +1,5 proc.) oraz Belgia (0,5 punktu, +0,6 proc.); wzrósł także wynik Szwajcarii (o 3 punkty, +2,3 proc.), Nowej Zelandii (2,5 punktu, +3,2 proc.), Zjednoczonego Królestwa (4 punkty, +4,9 proc.), Izraela (3,8 punktu, +5,2 proc.) oraz Norwegii (8,3 punktu, +7,7%). Spadek, tak samo jak rok wcześniej, odnotowały Niemcy – tym razem o 0,4 punktu (-0,4 proc.). Za zachodnią granicą Polski kryzys rozpoczęty w 2020 roku okazuje się więc wyjątkowo długotrwały. Wynik Irlandii również poszedł znacząco do góry, choć należy go opatrzyć standardowym zastrzeżeniem, że specyfika irlandzkiego dochodu narodowego winduje wskazanie WBN.

Europa Wschodnia również szybko wychodziła z dołka. W różnym tempie rok do roku rosły wskazania WBN Słowenii (1,1 punktu, +1,4 proc.), Litwy (1,1 punktu, +1,5 proc.), Rumunii (1,5 punktu, +2,6 proc.), Słowacji (1,7 punktu, +2,8 proc.) – to grupa wolno rosnąca. Szybciej rósł natomiast WBN Grecji (o 3,3 punktu, +5,9 proc.) oraz Chorwacji (3,7 proc., +6 proc.). Polska zostanie omówiona dalej.

Jednak osobny komentarz należy się najpierw Stanom Zjednoczonym. Amerykański WBN spadł rok do roku o 2 punkty (-1,8 proc.), chociaż nie jest to wynik porównywalny do WBN Stanów Zjednoczonych sprzed roku. W tegorocznej edycji skorygowaliśmy wynik amerykański, uwzględniając niepubliczny charakter opieki zdrowotnej w tym kraju. W porównawczej mierze prywatna opieka zdro-

wotna odróżnia USA od reszty kohorty ocenianej w WBN; jest to istotne, gdyż jednym z ośmiu kryteriów, wedle których oceniamy jakość wydatków publicznych, jest jakość wydatków na ochronę zdrowia. Amerykański wynik w tej kategorii uzyskiwany jest więc głównie sumptem prywatnym; wyniki innych krajów – sumptem głównie publicznym. Byłoby więc rzeczą niesłuszną, gdybyśmy uwzględniali wydatki Amerykanów *de facto* w dwóch

miejscach: z jednej strony w roli wydatków prywatnych, z drugiej w roli, która buduje wskaźnik jakości wydatków publicznych USA – a przecież obie wielkości sumują się do WBN (zob. str. 18–20 z opisem metodologii). Przyjętym przez nas kompromisowym rozwiązaniem jest podzielenie wyniku Ameryki w podwskaźniku jakości wydatków publicznych na ochronę zdrowia przez dwa.

Kraj	WBN wiosna 2023 (tj. edycja 2024)	WBN wiosna 2022 (tj. edycja 2023)	Zmiana	Zmiana %
Austria	96,4	95,0	1,4	1,5%
Belgia	87,8	87,2	0,6	0,6%
Bułgaria	52,6	49,0	3,6	7,3%
Czechy	75,3	74,8	0,5	0,6%
Niemcy	92,0	92,4	-0,4	-0,4%
Dania	103,8	99,3	4,5	4,5%
Hiszpania	74,0	71,5	2,5	3,4%
Estonia	72,9	73,0	-0,1	-0,2%
Finlandia	87,2	86,2	1,0	1,2%
Francja	77,9	78,1	-0,2	-0,3%
Zjednoczone Królestwo	85,4	81,4	4,0	4,9%
Grecja	59,6	56,3	3,3	5,9%
Chorwacja	64,8	61,2	3,8	6,0%
Węgry	62,4	60,0	2,4	4,0%
Irlandia	190,7	172,9	17,8	10,3%
Włochy	79,6	76,2	3,4	4,5%
Litwa	75,0	73,9	1,1	1,5%
Łotwa	63,5	60,1	3,4	5,7%
Niderlandy	97,7	93,3	4,4	4,7%
Polska	68,6	64,4	4,2	6,5%
Portugalia	71,1	67,8	3,2	4,8%
Rumunia	60,2	58,7	1,5	2,6%
Słowacja	62,5	60,8	1,7	2,8%
Słowenia	75,0	74,0	1,1	1,4%
Szwecja	91,5	89,0	2,5	2,8%
Norwegia	116,4	108,1	8,3	7,7%
Stany Zjednoczone	109,6	111,6	-2,0	-1,8%
Kanada	87,3	84,9	2,4	2,9%
Szwajcaria	134,0	131,0	3,0	2,3%
Turcja	61,0	57,6	3,5	6,0%
Japonia	79,3	77,5	1,8	2,3%
Australia	88,9	87,3	1,6	1,9%
Nowa Zelandia	80,5	78,0	2,5	3,2%
Meksyk	40,4	39,0	1,4	3,6%
Korea Południowa	84,3	83,2	1,1	1,4%
Chile	50,9	52,0	-1,1	-2,0%
Izrael	76,9	73,1	3,8	5,2%
Kolumbia	32,4	31,9	0,5	1,6%

Polska wciąż na 27. miejscu – Portugalia tuż, tuż

W porównaniu z ubiegłym rokiem doszło do kilku zmian w rankingu WBN. Na czele najważniejszy jest spadek Stanów Zjednoczonych o jedno miejsce (doszłoby do niego także, gdybyśmy nie obniżali amerykańskiego wskaźnika jakości wydatków publicznych na ochronę zdrowia). Jeśli pominąć Irlandię, na pierwszym miejscu wciąż jest Szwajcaria (134 punkty), dalej Norwegia (116,4) – awans o jedno miejsce, USA (109,6) oraz Dania (103,8), która ponownie osiągnęła najlepszy wynik w UE. Za Danią sytuują się Niderlandy (97,7) – awans o jedno oczko, Austria (96,4) – spadek o jedno miejsce oraz Niemcy (92), których pozycji coraz mocniej zagraża Szwecja (91,5).

Polska utrzymała 27. pozycję w rankingu WBN z wynikiem 68,6 punktu. Portugalia (71,1) oraz Estonia (72,9) znajdują się w zasięgu. Zwraca uwagę fakt, że polski wskaźnik jakości wydatków publicznych – jeden z dwóch składników WBN – obniżył się rok do roku i obecnie wynosi 57,9 (59,1 przed rokiem). Podstawową przyczyną tegorocznego spadku jest obniżenie się oceny jakości wydatków na szkolnictwo podstawowe i średnie związane z publikacją wyników testów PISA. Jest to zarazem drugi rok z rzędu, gdy wskaźnik jakości wydatków publicznych Polski spada. W tym roku podobny spadek wskaźnika jakości wydatków publicznych dotknął zresztą większość badanych krajów (średnia sprzed roku to 69,2, tegoroczna – 65,5),

przede wszystkim z powodu spadku oceny jakości wydatków na obronność.

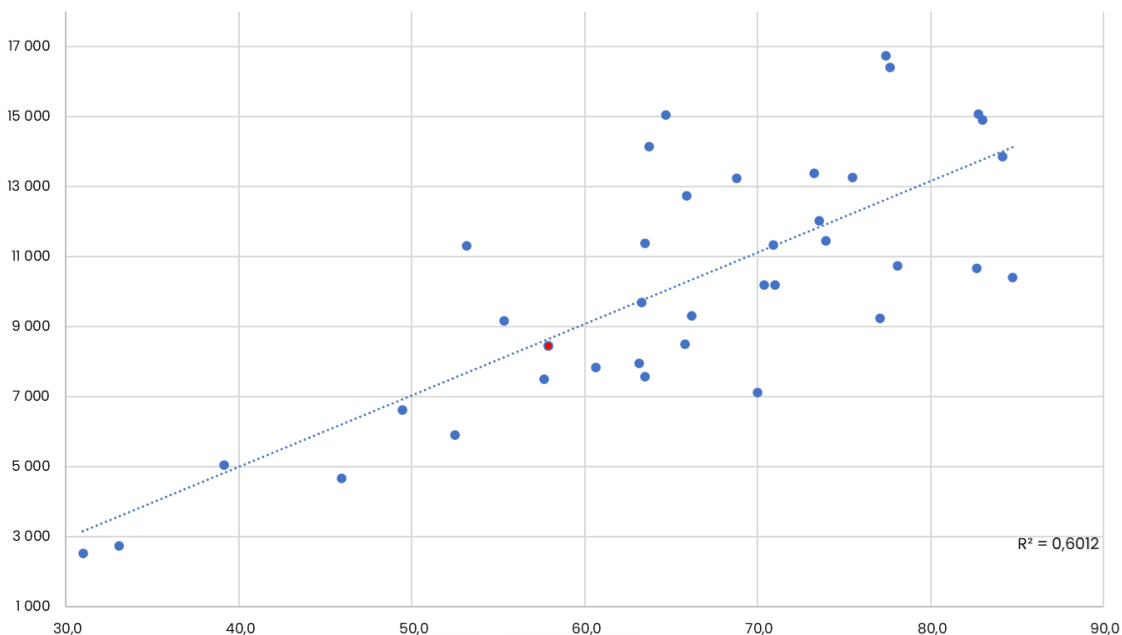
Wysokość wydatków publicznych przekłada się na jakość

To już kolejny raz, gdy widzimy wyraźny związek pomiędzy jakością wydatków publicznych oraz ich bezwzględną wysokością *per capita*. Kolejny raz oczekiwana jakość polskich wydatków publicznych, czyli ta przewidywana na podstawie badania całej kohorty krajów, niemal dokładnie odpowiada ich rzeczywistej jakości. O krajach, które znalazły się poniżej przerywanej linii najlepszego dopasowania, można powiedzieć, że wydają środki publiczne lepiej niż powinny w swojej sytuacji fiskalnej. Te, których wyniki leżą powyżej niej – odwrotnie. Polska (zaznaczona na czerwono) znajduje się minimalnie poniżej linii, co oznacza, że w badanej grupie krajów osiąga przeciętną efektywność wykorzystania publicznych pieniędzy.

Najbardziej interesujące są przypadki tych krajów, które osiągają wysokie wskazania wskaźnika jakości wydatków publicznych względnie niewielkim kosztem. Portugalia, Łotwa, Litwa oraz Słowacja to kraje, które wydają mniej publicznych pieniędzy w przeliczeniu na obywatela od Polski, lecz pieniądze te są wydawane lepiej, skutkując wyższym niż w przypadku Polski wskaźnikiem jakości wydatków publicznych. Estonia oraz Szwajcaria również wyróżniają się jako kraje o korzystnym współczynniku jakości do wysokości wydatków publicznych.

Wykres. Wydatki publiczne *per capita* [\$ międzynarodowe] a wskaźnik jakości wydatków publicznych

Przed następną edycją WBN

Przyszłoroczna edycja WBN pokaże, jak oceniane kraje radzą sobie po dwóch latach wojny na Ukrainie i czy udało im

się skutecznie przezwyciężyć szereg trudności społeczno-gospodarczych, które rozpoczęły się wraz z początkiem epidemii COVID-19.

Tabela 1. Wskaźnik Bogactwa Narodów

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Irlandia	190,7	0
2	Szwajcaria	134,0	0
3	Norwegia	116,4	↑1
4	Stany Zjednoczone	109,6	↓1
5	Dania	103,8	0
6	Niderlandy	97,7	↑1
7	Austria	96,4	↓1
8	Niemcy	92,0	0
9	Szwecja	91,5	0
10	Australia	88,9	0
11	Belgia	87,8	0
12	Kanada	87,3	↑1
13	Finlandia	87,2	↓1
14	Zjednoczone Królestwo	85,4	↑1
15	Korea Południowa	84,3	↓1
16	Nowa Zelandia	80,5	↑1
17	Włochy	79,6	↑2
18	Japonia	79,3	0
19	Francja	77,9	↓3
20	Izrael	76,9	↑3
21	Czechy	75,3	↓1
22	Słowenia	75,0	↓1
23	Litwa	75,0	↓1
24	Hiszpania	74,0	↑1
25	Estonia	72,9	↓1
26	Portugalia	71,1	0
27	Polska	68,6	0
28	Chorwacja	64,8	0
29	Łotwa	63,5	↑1
30	Słowacja	62,5	↓1
31	Węgry	62,4	0
32	Turcja	61,0	↑1
33	Rumunia	60,2	↓1
34	Grecja	59,6	0
35	Bułgaria	52,6	↑1
36	Chile	50,9	↓1
37	Meksyk	40,4	0
38	Kolumbia	32,4	0

WBN nie uwzględnia Cypru, Luksemburga, Malty, Islandii oraz Kostaryki.

Tabela 2. Wydatki prywatne per capita 2022 (USD 2017 PPPs)

Pozycja w rankingu	Kraj	Wynik	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Irlandia	97 401	0
2	Szwajcaria	61 871	0
3	Stany Zjednoczone	53 315	0
4	Norwegia	52 227	0
5	Dania	45 025	0
6	Niderlandy	42 513	↑2
7	Austria	42 472	↓1
8	Niemcy	40 721	↓1
9	Belgia	39 150	0
10	Szwecja	38 962	0
11	Australia	37 831	0
12	Kanada	37 262	0
13	Zjednoczone Królestwo	36 122	↑2
14	Finlandia	35 410	↓1
15	Korea Południowa	34 812	↓1
16	Włochy	34 604	↑1
17	Nowa Zelandia	33 855	↑1
18	Francja	33 172	↓2
19	Izrael	33 021	↑1
20	Litwa	31 995	↓1
21	Japonia	31 171	0
22	Hiszpania	30 917	↑3
23	Czechy	30 850	↓1
24	Słowenia	30 810	↓1
25	Polska	29 271	↑1
26	Portugalia	28 634	↑1
27	Estonia	28 466	↓3
28	Turcja	28 092	0
29	Węgry	26 181	0
30	Rumunia	25 878	0
31	Chorwacja	25 799	↑2
32	Łotwa	25 413	0
33	Słowacja	25 333	↓2
34	Grecja	24 202	0
35	Chile	21 225	0
36	Bułgaria	21 050	0
37	Meksyk	17 729	0
38	Kolumbia	12 876	0

Tabela 3. Wskaźnik jakości wydatków publicznych

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Szwajcaria	84,7	↑2
2	Finlandia	84,2	↑2
3	Dania	83,0	↓2
4	Norwegia	82,8	↓2
5	Japonia	82,7	0
6	Korea Południowa	78,1	↑5
7	Szwecja	77,7	0
8	Niderlandy	77,4	0
9	Estonia	77,1	↑3
10	Australia	75,5	↓1
11	Zjednoczone Królestwo	73,9	↓1
12	Kanada	73,5	↑3
13	Austria	73,3	↓7
14	Czechy	71,0	0
15	Nowa Zelandia	70,9	↑1
16	Słowenia	70,4	↑1
17	Portugalia	70,0	↑1
18	Niemcy	68,8	↓5
19	Hiszpania	66,2	↑1
20	Francja	65,9	↓1
21	Chorwacja	65,8	↑1
22	Irlandia	64,7	↑7
23	Belgia	63,7	↓2
24	Łotwa	63,5	↑4
25	Izrael	63,5	↑1
26	Włochy	63,3	↓2
27	Litwa	63,2	↓2
28	Słowacja	60,7	↓1
29	Polska	57,9	↑2
30	Grecja	57,7	0
31	Węgry	55,4	↑1
32	Stany Zjednoczone	53,2	↓9
33	Bułgaria	52,5	↑1
34	Rumunia	49,4	↓1
35	Chile	45,9	0
36	Turcja	39,2	0
37	Kolumbia	33,1	0
38	Meksyk	31,0	0

Tabela 4. Subkategoria jakości wydatków publicznych na obronność

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Korea Południowa	93,4	0
2	Norwegia	92,5	↑ 2
3	Zjednoczone Królestwo	92,4	0
4	Australia	91,6	0
5	Izrael	90,0	↑ 5
6	Włochy	87,5	↑ 5
7	Grecja	86,2	↑ 5
8	Szwajcaria	85,4	↓ 1
8	Francja	85,4	↓ 2
10	Stany Zjednoczone	85,1	↓ 1
11	Japonia	83,8	↓ 9
12	Dania	83,5	↑ 3
13	Finlandia	83,4	↑ 4
14	Portugalia	82,9	↑ 6
15	Szwecja	82,8	↓ 7
16	Polska	79,3	↑ 9
17	Chorwacja	75,8	↓ 3
18	Kanada	75,3	↑ 1
19	Słowenia	74,8	↑ 9
19	Estonia	74,8	↑ 12
21	Niderlandy	74,7	↑ 2
22	Turcja	74,1	0
23	Czechy	73,6	↓ 10
24	Hiszpania	73,3	↓ 8
25	Bułgaria	73,0	↑ 4
26	Nowa Zelandia	72,3	↑ 7
27	Łotwa	71,2	↑ 5
28	Węgry	70,9	↓ 2
29	Słowacja	69,4	↓ 8
30	Litwa	61,9	0
31	Rumunia	59,4	↓ 4
32	Niemcy	58,1	↓ 14
33	Austria	56,7	↓ 9
34	Chile	54,5	0
35	Belgia	50,2	0
36	Irlandia	48,6	0
37	Kolumbia	26,7	0
38	Meksyk	23,7	0

Tabela 5. Subkategoria jakości wydatków publicznych na bezpieczeństwo wewnętrzne

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Japonia	99,7	↑ 1
2	Szwajcaria	99,2	↓ 1
3	Słowenia	98,7	0
4	Chorwacja	97,1	↑ 2
5	Dania	96,8	↑ 2
6	Austria	96,1	↓ 1
6	Czechy	96,1	↓ 2
8	Finlandia	95,7	↑ 1
9	Estonia	95,5	↓ 1
10	Niderlandy	94,2	↑ 1
11	Korea Południowa	93,1	↑ 3
12	Portugalia	92,1	↓ 2
13	Polska	91,0	0
14	Słowacja	89,6	↓ 2
15	Rumunia	88,3	0
16	Węgry	88,0	0
16	Norwegia	88,0	↑ 1
18	Litwa	87,1	↑ 2
19	Niemcy	85,2	0
20	Hiszpania	84,9	↓ 2
21	Łotwa	83,8	↑ 3
22	Bułgaria	82,9	↓ 1
23	Kanada	80,3	0
24	Nowa Zelandia	79,3	↓ 2
25	Irlandia	79,2	0
26	Australia	77,3	0
27	Izrael	76,4	↑ 2
28	Włochy	74,6	0
29	Zjednoczone Królestwo	74,2	↑ 1
30	Belgia	74,1	↓ 3
31	Szwecja	73,5	0
32	Grecja	72,0	0
33	Turcja	68,6	↑ 1
34	Stany Zjednoczone	64,2	↑ 2
35	Francja	63,9	↓ 2
36	Chile	62,1	↓ 2
37	Meksyk	57,7	0
38	Kolumbia	51,4	0

Tabela 6. Subkategoria jakości wydatków publicznych na infrastrukturę

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Finlandia	97,6	↑ 2
2	Szwecja	96,1	↓ 1
3	Zjednoczone Królestwo	93,3	↑ 2
4	Szwajcaria	92,9	↓ 2
4	Dania	92,9	↑ 2
6	Norwegia	89,5	↓ 3
7	Japonia	89,2	0
8	Korea Południowa	89,0	↑ 1
9	Hiszpania	88,1	↑ 1
10	Niderlandy	88,0	↑ 1
11	Austria	87,3	↓ 3
12	Estonia	86,9	↑ 8
13	Australia	86,7	↑ 2
14	Niemcy	86,0	0
15	Włochy	85,5	↑ 2
16	Stany Zjednoczone	85,4	↓ 3
17	Francja	85,0	↓ 5
18	Irlandia	84,3	0
19	Czechy	84,2	↓ 3
20	Kanada	83,3	↓ 1
21	Słowenia	83,2	↑ 1
22	Bułgaria	81,7	↑ 3
23	Nowa Zelandia	81,1	↓ 2
24	Rumunia	80,1	↓ 1
25	Chorwacja	79,8	↑ 1
26	Słowacja	79,0	↑ 4
26	Węgry	79,0	↓ 2
28	Grecja	78,7	↑ 4
29	Belgia	76,8	↓ 2
30	Izrael	76,4	↑ 3
31	Łotwa	75,8	↑ 7
32	Portugalia	75,7	↓ 5
33	Polska	74,7	↓ 4
34	Litwa	73,9	↑ 1
35	Turcja	72,4	↓ 4
36	Chile	68,8	↓ 2
37	Meksyk	65,3	0
38	Kolumbia	66,4	0

Tabela 7. Subkategoria jakości wydatków publicznych na środowisko

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Finlandia	99,3	0
2	Szwecja	96,8	0
3	Norwegia	94,2	0
4	Szwajcaria	92,6	0
5	Dania	91,0	0
6	Austria	89,4	↑ 1
7	Nowa Zelandia	88,7	↓ 1
8	Estonia	87,7	↑ 1
9	Australia	87,6	↓ 1
10	Kanada	85,8	0
11	Niemcy	85,7	0
12	Niderlandy	84,9	0
13	Irlandia	84,1	↑ 1
14	Słowenia	83,8	↓ 1
15	Japonia	80,5	0
16	Portugalia	80,2	0
17	Litwa	79,9	↑ 3
18	Zjednoczone Królestwo	79,8	↓ 1
19	Francja	79,6	0
20	Stany Zjednoczone	78,8	↓ 2
21	Łotwa	77,9	0
22	Hiszpania	76,6	0
23	Czechy	75,0	0
24	Chorwacja	74,2	0
25	Słowacja	72,6	0
26	Belgia	71,5	0
27	Grecja	69,6	0
28	Włochy	69,4	0
29	Izrael	64,1	0
30	Węgry	62,8	0
31	Korea Południowa	62,4	0
32	Polska	61,0	0
33	Kolumbia	57,4	0
34	Rumunia	56,5	0
35	Meksyk	54,1	0
36	Bułgaria	52,2	↑ 1
36	Turcja	52,2	0
38	Chile	51,8	0

Tabela 8. Subkategoria jakości wydatków publicznych na zdrowie

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Korea Południowa	96,7	↑1
2	Japonia	95,4	↓1
3	Norwegia	91,1	↑3
4	Niderlandy	90,9	↑3
5	Szwajcaria	90,4	↑5
6	Australia	89,6	↑2
7	Austria	89,0	↓2
8	Izrael	88,5	↑9
9	Dania	88,2	↓6
9	Niemcy	88,2	↑6
11	Belgia	87,8	↓1
11	Francja	87,8	↓7
13	Finlandia	87,4	↓1
14	Czechy	87,3	0
14	Szwecja	87,3	↑5
16	Kanada	86,5	↑2
17	Hiszpania	85,3	↓8
18	Nowa Zelandia	84,6	↓2
19	Zjednoczone Królestwo	83,8	↓6
20	Estonia	82,8	0
21	Włochy	81,3	0
22	Portugalia	80,6	↑1
23	Słowenia	79,5	↑1
24	Litwa	78,2	↑4
25	Irlandia	78,1	↑12
26	Kolumbia	77,0	↓4
27	Chorwacja	76,8	0
28	Meksyk	75,4	↓3
28	Słowacja	75,4	↑2
30	Polska	73,7	↑3
31	Łotwa	73,4	↑3
32	Chile	73,3	↓3
33	Turcja	73,0	↓2
34	Grecja	72,6	↓2
35	Bułgaria	72,4	0
36	Węgry	72,2	↑2
37	Rumunia	68,1	↓1
38	Stany Zjednoczone	39,1*	↓12

*Wynik podzielony przez 2 ze względu na brak powszechnego systemu opieki zdrowotnej. Wyniki opieki zdrowotnej są uzyskiwane częściowo z wydatków prywatnych (w zakresie znacznie większym niż w innych krajach w pakiecie).

Tabela 9. Subkategoria jakości wydatków publicznych na szkolnictwo

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Japonia	95,2	↑ 19
2	Korea Południowa	92,8	↑ 3
3	Kanada	87,8	↑ 6
4	Estonia	86,4	↑ 7
5	Finlandia	86,1	↑ 1
6	Dania	85,0	↓ 2
7	Szwecja	84,8	↓ 6
8	Belgia	83,7	↓ 5
9	Norwegia	83,4	↓ 8
10	Szwajcaria	82,6	↑ 14
11	Nowa Zelandia	82,3	↓ 4
12	Zjednoczone Królestwo	81,9	↑ 3
13	Polska	81,3	↑ 5
14	Australia	80,9	↑ 8
15	Słowenia	80,8	↓ 3
16	Niderlandy	80,3	↓ 8
17	Czechy	80,1	↑ 7
18	Irlandia	79,6	↑ 13
19	Portugalia	79,4	↓ 9
20	Niemcy	79,3	↓ 7
21	Austria	79,1	↓ 5
22	Stany Zjednoczone	78,7	↑ 8
23	Łotwa	78,6	↓ 6
24	Francja	78,5	↓ 10
25	Włochy	77,3	↓ 4
25	Litwa	77,3	0
27	Hiszpania	77,2	↓ 4
28	Chorwacja	76,4	0
29	Izrael	75,0	↓ 10
30	Węgry	74,1	↓ 1
31	Grecja	71,4	↓ 4
32	Słowacja	69,2	0
33	Turcja	67,5	↑ 4
34	Chile	65,5	↓ 1
35	Rumunia	61,5	0
36	Bułgaria	61,0	↓ 2
37	Meksyk	55,6	↓ 1
38	Kolumbia	53,3	0

Tabela 10. Subkategoria jakości wydatków publicznych na uczelnie wyższe

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Szwajcaria	100	0
2	Zjednoczone Królestwo	99,8	0
3	Dania	97,5	0
4	Stany Zjednoczone	96,6	0
5	Norwegia	96,0	0
6	Szwecja	95,8	↑1
7	Estonia	95,7	↓1
8	Belgia	95,3	↑3
9	Finlandia	95,1	↓1
10	Australia	95,0	↓1
11	Niderlandy	94,5	↑1
11	Irlandia	94,5	↓2
13	Nowa Zelandia	93,9	0
14	Kanada	93,8	0
15	Austria	92,7	↑1
16	Łotwa	92,2	↓1
17	Słowenia	91,7	0
18	Izrael	91,6	0
19	Litwa	90,6	0
20	Francja	87,9	0
21	Portugalia	87,0	0
22	Chorwacja	86,8	↓1
23	Niemcy	85,4	0
24	Korea Południowa	85,2	↑3
25	Japonia	83,5	↓1
25	Słowacja	83,5	0
27	Grecja	83,4	↓1
28	Czechy	82,8	0
29	Węgry	82,3	0
30	Bułgaria	81,1	0
31	Chile	77,0	0
32	Włochy	75,3	↑1
33	Hiszpania	74,7	↓1
34	Polska	66,8	↑1
35	Rumunia	64,8	↓1
38	Kolumbia	48,4	0
37	Turcja	42,6	0
38	Meksyk	27,5	0

Tabela 11. Subkategoria – poziom wolności słowa i zgromadzeń

Pozycja w rankingu	Kraj	Punktacja ogólna	Awans/spadek w stosunku do 2023 roku
1	Irlandia	98,5	↑2
2	Norwegia	98,3	↓1
3	Szwecja	97,8	↓1
4	Dania	97,0	↓1
5	Szwajcaria	96,1	↑1
6	Finlandia	94,8	↓2
7	Estonia	94,7	↑1
8	Nowa Zelandia	94,5	↑1
9	Kanada	94,2	0
9	Niderlandy	94,2	↓2
11	Zjednoczone Królestwo	92,6	↑1
12	Belgia	92,3	↑2
12	Portugalia	92,3	↓1
14	Australia	91,6	↑2
15	Niemcy	90,9	↓1
16	Stany Zjednoczone	90,4	↑4
17	Łotwa	89,4	↑4
18	Austria	89,1	↓5
19	Japonia	89,0	↓1
20	Czechy	88,1	↓3
21	Chile	87,7	↑2
22	Włochy	87,5	0
23	Hiszpania	87,0	↓4
24	Słowacja	85,6	↑2
24	Litwa	85,6	↑1
26	Francja	84,9	↓2
27	Korea Południowa	81,7	↑4
28	Rumunia	81,5	↑1
29	Grecja	81,2	↓1
30	Chorwacja	80,5	0
31	Słowenia	77,2	↓4
32	Bułgaria	76,1	↑1
33	Polska	73,2	↓1
34	Izrael	70,5	0
35	Meksyk	65,5	↑1
36	Kolumbia	65,4	↓1
37	Węgry	61,5	0
38	Turcja	34,4	0

Wskaźnik Bogactwa Narodów (WBN) mierzy strumień korzyści ekonomicznych przypadający w ciągu roku na jednego obywatela w krajach Unii Europejskiej oraz OECD. Najbardziej znana międzynarodowa miara porównawcza dobrobytu, czyli produkt krajowy brutto (PKB) *per capita*, działa na podobnej zasadzie. Różnica między nimi tkwi w podejściu do wydatków publicznych. PKB traktuje wydatki na dobra finalne jednakowo niezależnie od ich źródła. Przy jego obliczaniu złotówka wydana przez osobę prywatną jest równoważna złotówce wydanej przez sektor publiczny. Nie ma zatem znaczenia czy o alokacji zasobów decyduje rząd, czy obywatele. Podejście zastosowane przy konstrukcji WBN jest inne. Wydatki prywatne liczone są identycznie jak przy kalkulacji PKB. Wydatki rządowe natomiast oceniane są przez pryzmat ich efektów, a nie wartości pieniężnej. Ocena złotówki wydanej przez rząd zależy od tego, jak dobre są usługi publiczne, na które została przeznaczona.

Wydatki prywatne

Przez wydatki prywatne należy rozumieć tę część gospodarki, w której o alokacji zasobów decydują podmioty prywatne (obywatele, firmy itd.). By ją zmierzyć, należy całkowity PKB pomniejszyć o wydatki publiczne niebędące transferami (transfery to takie wydatki publiczne, które przenoszą siłę nabywczą od jednej grupy obywateli do innej – o alokacji zasobów decydują więc ostatecznie obywatele). Innymi słowy wydatki prywatne to PKB pomniejszony o wydatki konsumpcyjne rządu i inwestycje rządowe.

Zgodnie z tzw. zasadą preferencji ujawnionych przy konstrukcji WBN przyjęto, że wydatki podmiotów prywatnych są optymalne. Optymalność oznacza tutaj, że każda wydana przez obywateli złotów-

ka zaspokaja ich potrzeby w najwyższym możliwym stopniu. Z tego powodu wydatki prywatne są wliczane do WBN proporcjonalnie do swojej wielkości *per capita*. Jest ona następnie korygowana o różnice w sile nabywczej między krajami. Zabieg ten urealnia wielkość rzeczonych wydatków, uwzględniając różnice w poziomie cen między krajami. W krajach „drogich”, tj. o wysokich kosztach życia, za złotówkę wydatków prywatnych można nabyć mniej dóbr i usług niż w krajach „tanich”. Mówiąc krótko, wysokość wydatków prywatnych *per capita* po korekcie o siłę nabywczą jest miarą realnych korzyści ekonomicznych pochodzących z alokacyjnych decyzji obywateli w gospodarce.

Wydatki publiczne

Pod pojęciem wydatków publicznych należy rozumieć w tym miejscu wydatki rządowe w sensie zbliżonym do rachunków narodowych. Uwzględniają one wydatki konsumpcyjne rządu (tj. na finalne dobra i usługi dla obywateli) oraz inwestycje rządowe. WBN mierzy korzyści płynące z wydatków publicznych poprzez zastosowanie specjalnego podwskaźnika jakości wydatków publicznych. Ocenia on jakość usług publicznych w siedmiu obszarach odpowiadających luźno kluczowym kategoriom klasyfikacji funkcji rządu (COFOG) opracowanej przez OECD. Dodaje do nich również ósmą kategorię: wolność słowa, zrzeszania się i przepływu informacji – także ona podlega ocenie w ramach podwskaźnika. Wyniki poszczególnych krajów w każdym z ośmiu obszarów obliczono poprzez agregację istniejących wskaźników lub miar jakości każdego z nich, niekiedy po uprzednim przetworzeniu wielkości wejściowych. Pełną listę ośmiu obszarów wraz z miarami użytymi do ich oceny zamieszczono na następnej stronie.

Lp.	Obszary	Miary użyte do oceny
1.	Obrona narodowa	Global Peace Index
		Global Firepower Index
2.	Bezpieczeństwo wewnętrzne	Global Peace Index
		Numbeo Crime Index
3.	Infrastruktura i transport publiczny	Global Quality Infrastructure Index
		Global Innovation Index, podkategoria Infrastructure
4.	Stan środowiska	Environmental Performance Index, podkategoria Environmental Health
		Legatum Prosperity Index, podkategoria Natural Environment
		Numbeo Pollution Index
5.	Ochrona zdrowia	CEOWorld Health Care Index
		Numbeo Healthcare Index
		Legatum Prosperity Index, podkategoria Health
6.	Szkolnictwo podstawowe i średnie	Global Innovation Index, podkategoria Education
		Legatum Prosperity Index, podkategoria Education
7.	Szkolnictwo wyższe	QS World University Rankings
		Academic Ranking of World Universities
		Times Higher Education World University Rankings
8.	Wolność słowa, zrzeszania się i przepływu informacji	Legatum Prosperity Index, podkategoria Personal Freedom
		Fraser Human Freedom Index, podkategoria Association, Assembly, and Civil Society
		Fraser Human Freedom Index, podkategoria Expression and Information

Wyniki w poszczególnych obszarach zagregowano, uzyskując wskaźnik jakości wydatków publicznych przyjmujący wartości między 0 a 100. Ponieważ niektóre miary nie są obliczane dla najmniejszych krajów, WBN nie uwzględnia Cypru, Luksemburga, Malty, Islandii oraz Kostaryki.

Wartość wskaźnika

Wartość WBN jest sumą składnika wydatków publicznych i składnika wydatków prywatnych. Pierwszy jest wprost proporcjonalny do wydatków prywatnych *per capita* skorygowanych o siłę nabywczą. Drugi jest proporcjonalny do iloczynu średnich wydatków publicznych w Unii Europejskiej

i opisanego wyżej wskaźnika jakości wydatków publicznych. Ów drugi składnik jest dodatkowo mnożony przez czynnik zwany *bonusem wydatków publicznych*. Aby docenić znaczenie wydatków publicznych i uniknąć proliberalnego skrzywienia WBN, wkład wydatków publicznych do wskaźnika mnożony jest przez czynnik $(1 + \text{bonus})$. Podnosi on potencjalną wartość wydatków publicznych w stosunku do wartości wydatków prywatnych. Oznacza to, że złotówka wydana przez rząd w sposób doskonały (tj. w taki sposób, że wskaźnik jakości wydatków publicznych przyjmuje dla niej maksymalną wartość) wliczana jest do WBN jako $(1 + \text{bonus})$ złotych (np. dla wartości bonusu sugerowanej przez WEI, tj. 50 proc., będzie to 1 złoty

50 groszy). Rozwiązanie to odpowiada optymistycznemu założeniu, że rządy wydają pieniądze w takich dziedzinach gospodarki, w których reżim rynkowy przyniosłoby lepsze wyniki niż alokacja zasobów przez państwo. Co najważniejsze, niezależnie od interpretacji, opisane posunięcie daje

przewagę sektorowi publicznemu, chociaż może on ją roztrwonić, dostarczając obywatelom niskiej jakości usługi publiczne.

Mówiąc krótko, Wskaźnik Bogactwa Narodów obliczany jest więc jako:

Wydatki prywatne *per capita* skorygowane o siłę nabywczą + Średnie wydatki publiczne w UE *per capita* \times Wskaźnik jakości wydatków publicznych \times (1 + bonus)

Dostosowanie wskaźnika

Warsaw Enterprise Institute (WEI) daje użytkownikom możliwość dostosowania WBN do swoich preferencji. Sugerowane przez WEI parametry WBN można zmie-

nić przy pomocy narzędzia internetowego. Dotyczy to zarówno wag każdego z ośmiu obszarów wydatków publicznych, jak i wielkości bonusu wydatków publicznych.

Karol Zdybel

Konsultant strategiczny pracujący dla międzynarodowych firm doradczych, ekonomista, doktorant w ramach programu „European Doctorate in Law and Economics” na uniwersytetach w Bolonii, Hamburgu oraz Rotterdamie. Współpracownik Instytutu Edukacji Ekonomicznej im. Ludwiga von Misesa oraz stały współpracownik „Nowej Konfederacji”.

Autorka składu:
Anna Śleszyńska

Zdjęcia: Canva.com

Użyto czcionek:
Poppins, Staatliches

Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa